

VII.KORXONA VA TASHKILOTLAR FAOLIYATINING UMUMIY TAVSIFI

So‘nggi yillarda hukumatimiz tomonidan mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, faol tadbirkorlik, innovatsion g‘oyalar va bunyodkorlik salohiyatini qo‘llab-quvvatlash orqali aholiga munosib hayot sharoitlarini yaratish, ishbilarmonlik muhitini yaxshilash, bandlikni ta‘minlash bo‘yicha keng ko‘lamli ishlar amalga oshirib kelinmoqda.

Xususan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakatimiz iqtisodiyotining asosiy bo‘g‘ini hisoblanib, bugungi kunda mazkur sohani jadallik bilan rivojlantirish, tadbirkorlar faoliyatini qo‘llab-quvvatlash, ularning safini yanada kengaytirish va rag‘batlantirish bo‘yicha keng ko‘lamli ishlar amalga oshirilyapti.

Jumladan, 2025- yil 1- yanvar holatiga viloyatimizda faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning soni (fermer va dehqon xo‘jaliklaridan tashqari) 23 779 tani tashkil etdi (ulardan kichik korxonalar va mikrofirmalar 20 528 ta). Shuningdek, ushbu davrga 38 555 ta korxonalar ro‘yxatdan o‘tib, o‘tgan yilning mos davriga nisbatan o‘shirish sur‘ati 109,6 foizni tashkil etdi.

Korxonalar va tashkilotlar to‘g‘risida umumiy ma‘lumotlar *(fermer va dehqon xo‘jaliklaridan tashqari, 1- yanvar holatiga ko‘ra, birlikda)*

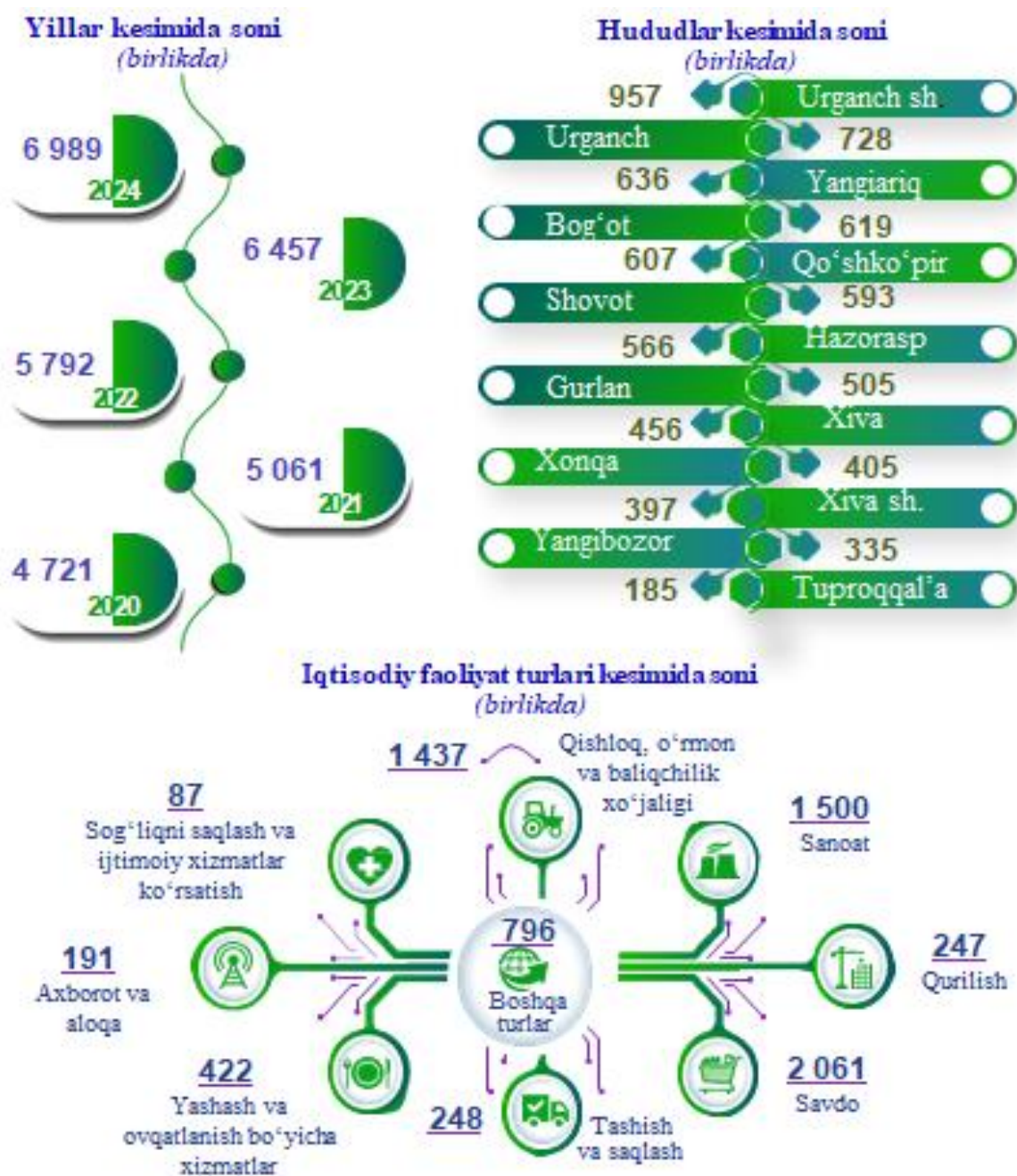
XORAZM VILOYATI BO‘YICHA KORXONA TASHKIOTLARNING SONI

Yangi tashkil etilgan korxonalar va tashkilotlar

(2024- yil yanvar-dekabr oylarida)

2024- yil yanvar-dekabr oylarida viloyatda yangi tashkil etilgan korxonalar va tashkilotlar soni 6 989 tani tashkil etdi.

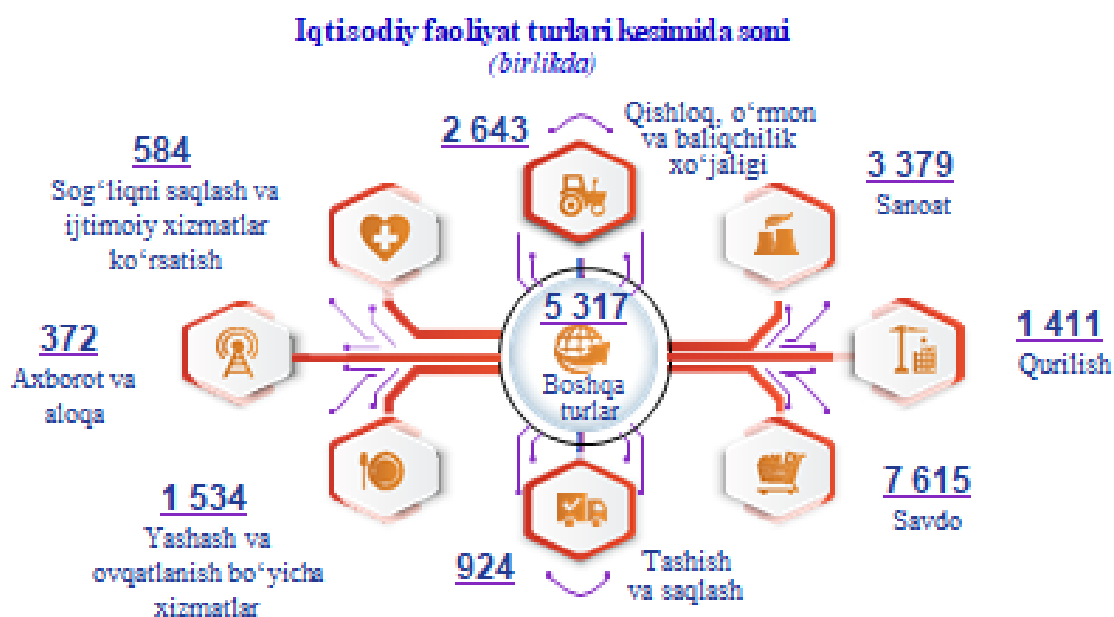
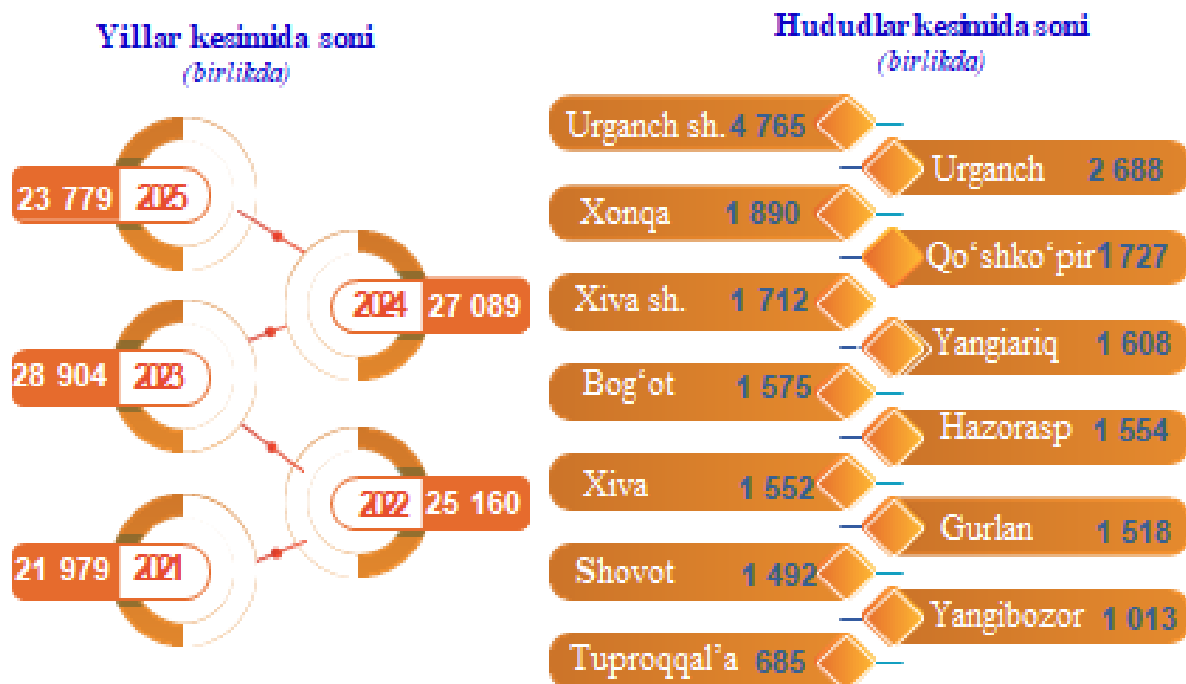
Tumanlar kesimida yangi tashkil etilgan korxonalar va tashkilotlar soni o‘tgan yilning mos davriga nisbatan sezilarli o‘shishi kuzatilmoqda. Jumladan: Yangiariq tumanida (192 taga), Hazorasp (63 taga) va Urganch tumanlarida (61 taga) o‘shish mavjud. Tarmoqlar kesimida esa eng yuqori ko‘rsatkichni qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligida – 747 taga, sanoatda – 368 taga va yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlari sohasida – 63 taga ko‘paygani bilan izohlash mumkin.

Faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar (2025-yil 1-yanvar holatiga)

Faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar soni 2025-yil 1-yanvar holatiga 23 779 tani tashkil etdi, ulardan 20 654 tasi tadbirkorlik subyektlari.

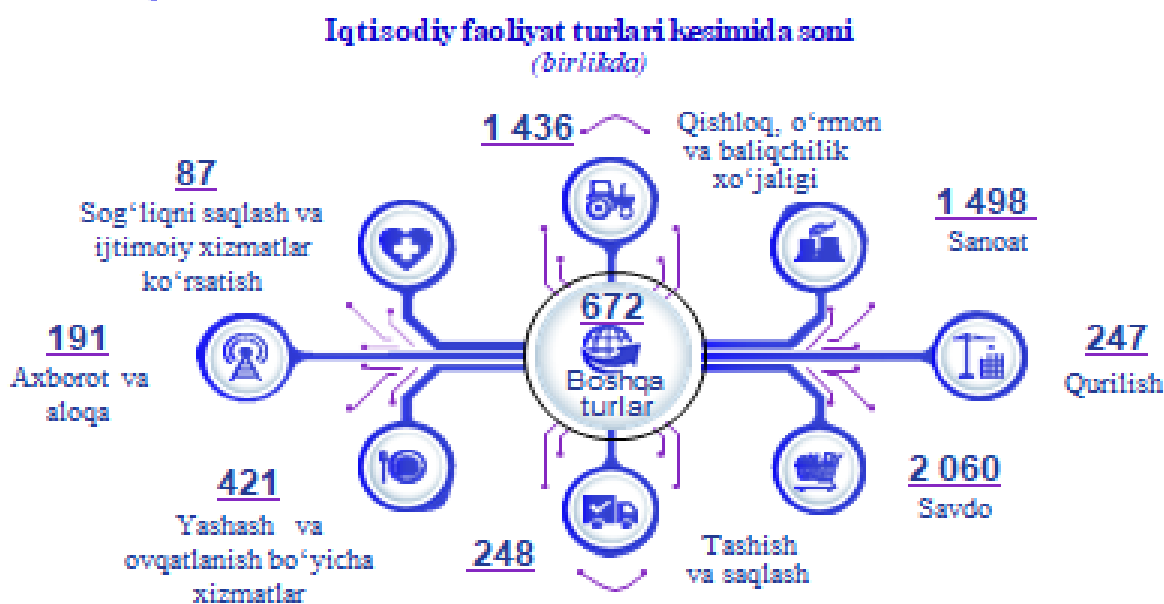
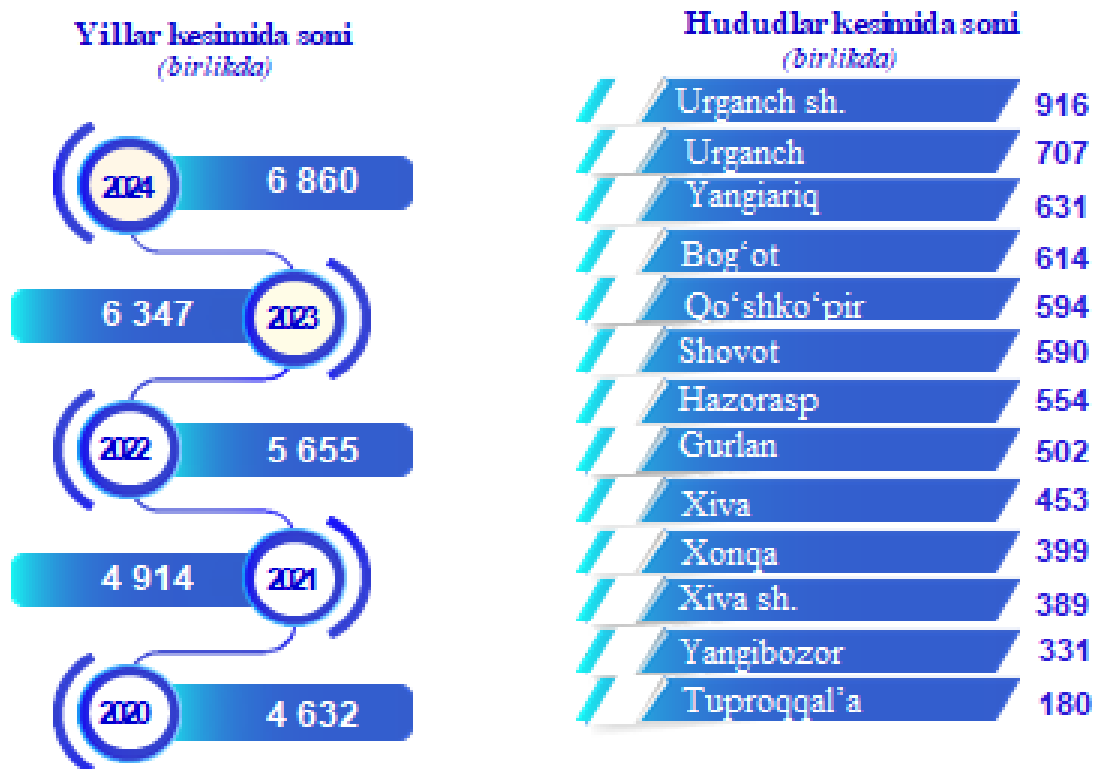
Ularning iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha taqsimlanishi (umumiy sonidagi ulushi) quyidagicha bo'ldi: savdo – 32,0 foiz, sanoat – 14,2 foiz, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi – 11,1 foiz, qurilish – 5,9 foiz. Tumanlar kesimida esa eng ko'pi Urganch shahrida – 20,0 foiz, Urganch – 11,3 foiz, Xonqa – 7,9 foiz, Qo'shko'pir – 7,3 foiz va Xiva shahrida – 7,2 foiz faoliyat ko'rsatmoqda.

Yangi tashkil etilgan kichik biznes subyektlari to'g'risida ma'lumotlar (2024- yil yanvar-dekabr oylarida)

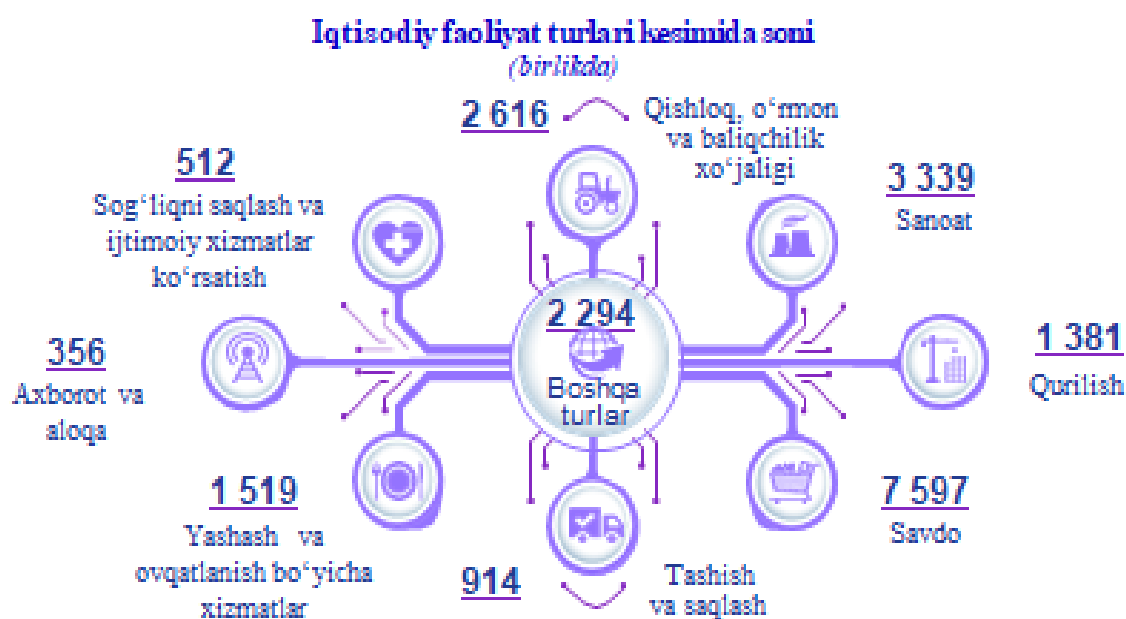
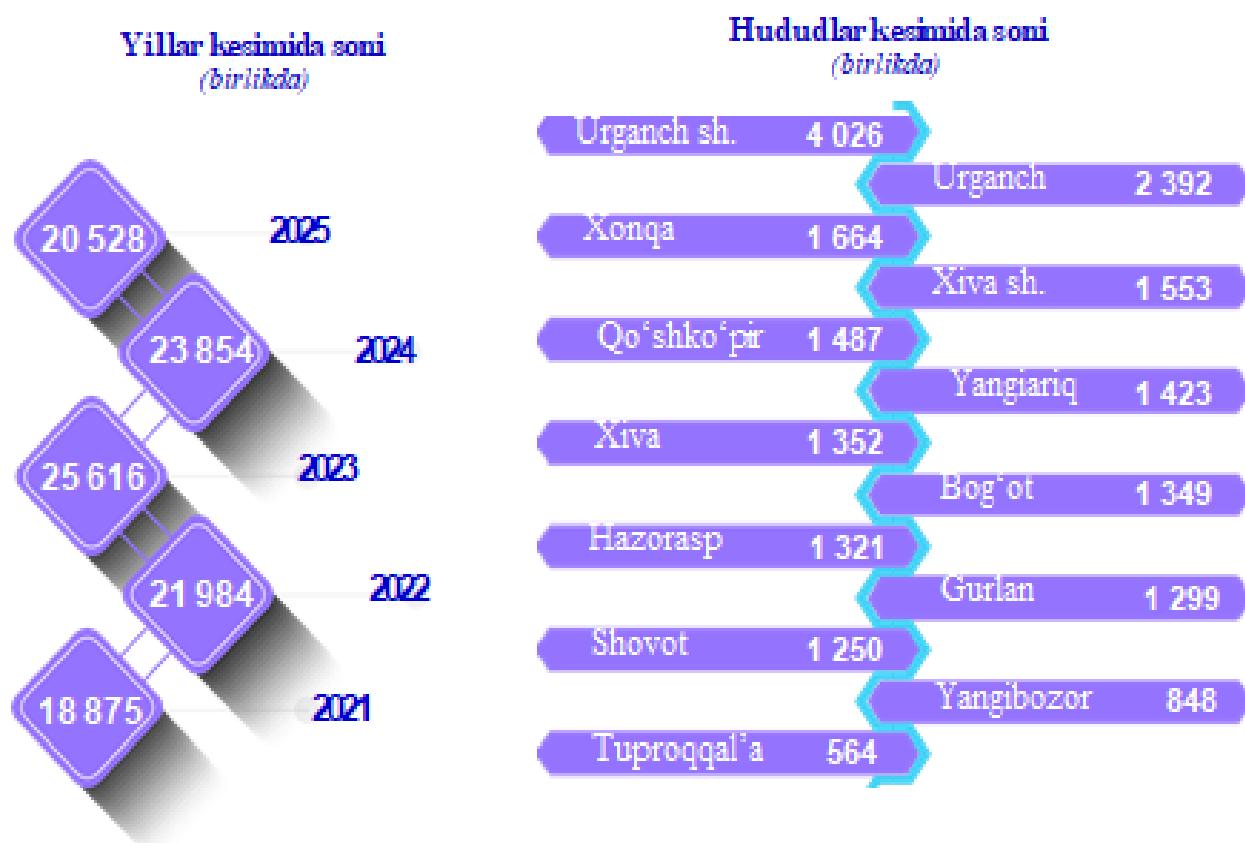
Viloyat iqtisodiyoti "sog'lomligi"ni baholashning muhim omili-kichik biznes subyektlarining samarali faoliyat ko'rsatishi bo'lib, bu uning moslashuvchanligi va doimiy o'zgaruvchan iqtisodiy vaziyatlarga moslasha olish ko'rsatkichidir.

Shunda, 2024- yil yanvar-dekabr oylarida qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi sohasida yangi tashkil etilgan kichik biznes subyektlari soni 2023- yilning mos davriga nisbatan 690 tadan 1 436 taga (o'sish 746 taga), sanoatda – 1 132 tadan 1 498 taga (o'sish 366 taga) ko'paydi.

Faoliyat ko'rsatayotgan kichik biznes subyektlari to'g'risida ma'lumotlar (2025- yil 1- yanvar holatiga)

Hududiy kesimda eng ko'p kichik biznes subyektlari Urganch shahrida (19,6 foiz), Urganch (11,7 foiz), Xonqa (8,1 foiz) va Qo'shko'pir (7,2 foiz) tumanlarida faoliyat ko'rsatmoqda. Ushbu hududlarda jami kichik biznes subyektlari sonining 60,9 foizdan ortig'i faoliyat ko'rsatmoqda. Ma'lumki, ayni paytda kichik biznes subyektlari iqtisodiyotning deyarli barcha tarmoqlarida ilg'or faoliyat yuritmoqda.

KORXONA VA TASHKILOTLARNING IQTISODIY FAOLIYAT TURLARI BO‘YICHA MA‘LUMOTLAR

Qishloq xo‘jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar–qishloq xo‘jaligi mahsulotlari yetishtiruvchi, qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishiga xizmat qiluvchi, xo‘jalik yuritish jarayonida yuridik shaxs huquqiga ega xo‘jalik yurituvchi subyekt hisoblanadi. Tumanlar bo‘yicha qishloq, o‘rmon va baliqchilik faoliyati bilan shug‘ullanuvchi korxonalar va tashkilotlarning eng ko‘p qismi Gurlan (15,7 foiz), Urganch (11,6 foiz) va Xonqa (10,9 foiz) tumanlarida faoliyat ko‘rsatmoqda.

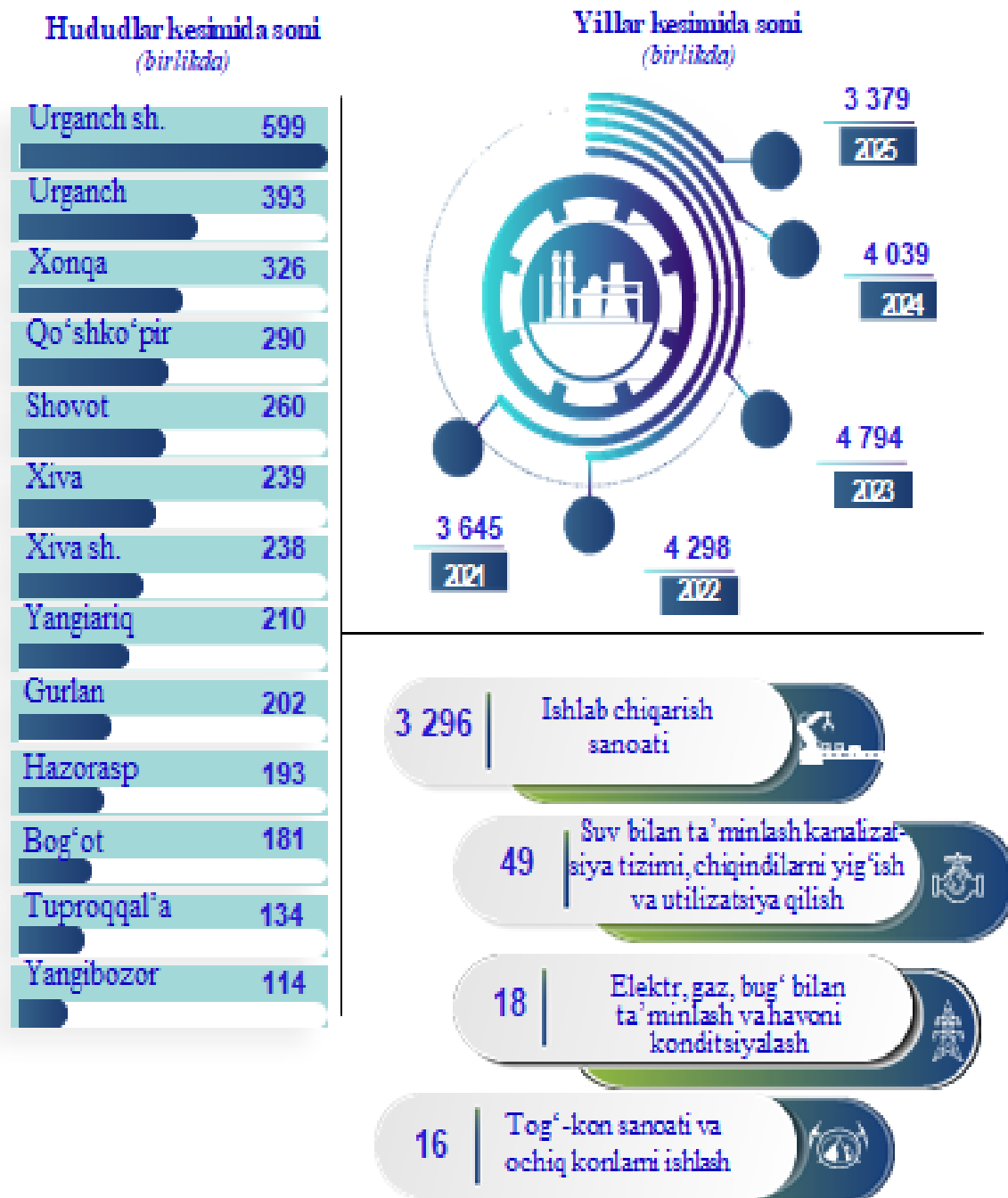
Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligida faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar to‘g‘risida ma‘lumotlar (2025- yil 1- yanvar holatiga)

Sanoat yoʻnalishida faoliyat koʻrsatayotgan korxonalar va tashkilotlar toʻgʻrisida maʼlumotlar
(2025- yil 1- yanvar holatiga)

Sanoat – iqtisodiy tarmoqlar ichida eng yuqori salohiyatga ega boʻlgan tarmoqlardan hisoblanadi.

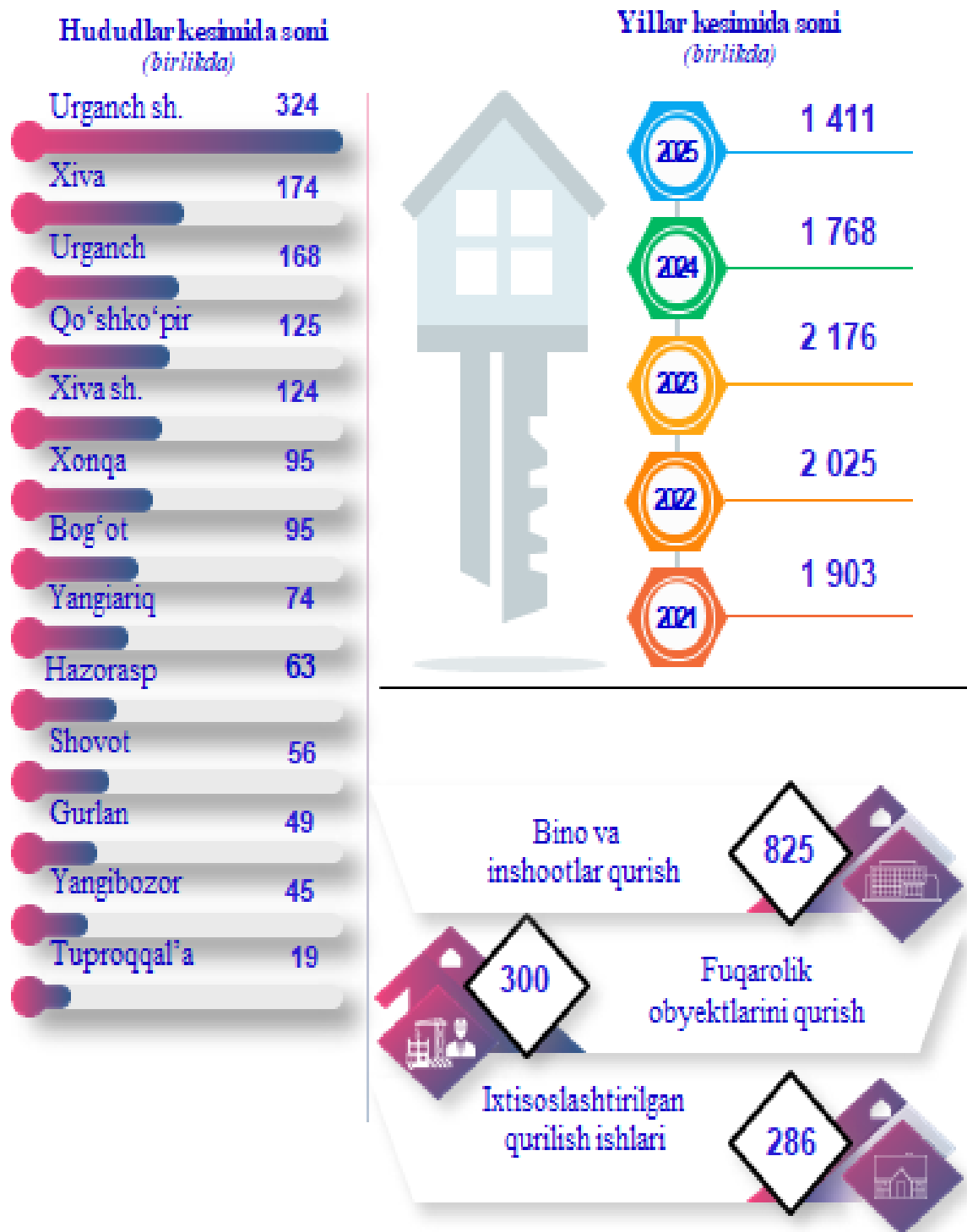
Sanoat korxonalarini soni jami korxonalar va tashkilotlarning 14,2 foiz ulushini tashkil etdi. Shundan – 97,5 foizini ishlab chiqarish sanoati, 1,5 foizini suv bilan taʼminlash, kanalizatsiya tizimi, chiqindilarni yigʻish va utilitatsiya qilish, 0,5 foizini elektr, gaz bugʻ bilan taʼminlash va havoni konditsiyalash, 0,5 foizini togʻ-kon sanoati va ochiq konlarni ishlash tashkil etgan.

Qurilish faoliyati bilan shug'ullanayotgan korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar
(2025- yil 1- yanvar holatiga)

Viloyatda qurilish sanoati iqtisodiyotning ustuvor tarmog'i sifatida belgilangan. Qurilish sanoatining yo'nalishlari bo'yicha o'tkazilgan tahlil shuni ko'rsatdiki:

- binolar va inshootlar qurish yo'nalishi 58,5 foiz ulushni tashkil etdi;
- fuqarolik obyektlarini qurish yo'nalishidagi korxonalar soni 21,2 foiz ulushni tashkil etdi;
- ixtisoslashtirilgan qurilish ishlari yo'nalishidagi korxonalar soni esa 20,3 foiz ulushni tashkil etdi.

**Savdo sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va
Tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar
(2025- yil 1- yanvar holatiga)**

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, viloyatda faoliyat ko'rsatayotgan har uchinchi korxonalar savdo sohasida faoliyat yuritadi, ularning 99,8 foizi yoki 7 597 tasi kichik biznes subyektlariga to'g'ri keladi.

Savdo sohasining yo'nalishlar bo'yicha taqsimoti quyidagicha:

- avtomobil va mototsikllar savdosidan tashqari chakana savdo yo'nalishi 63,8 foiz ulushni tashkil etdi;

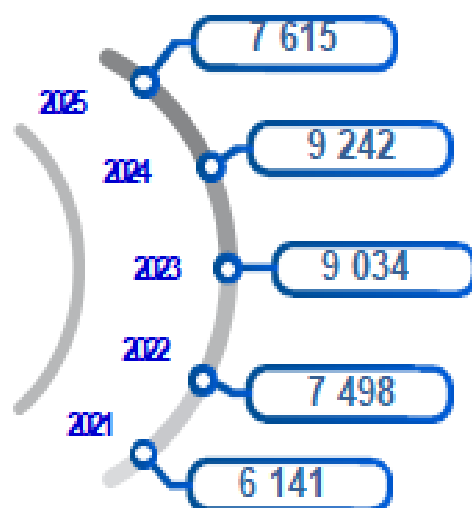
- avtomobil va mototsikllar savdosidan tashqari ulgurji savdo yo'nalishida 24,4 foiz ulushni tashkil etdi;

- avtomobil va mototsikllarning ulgurji va chakana savdosi va ularni ta'mirlash yo'nalishida 11,8 foiz ulushni tashkil etdi.

Hududlar kesimida soni
(birlikda)

Urganch sh.	1 491
Urganch	943
Yangiariq	590
Xiva sh.	574
Bog'ot	569
Hazorasp	546
Xonqa	532
Qo'shko'pir	498
Shovot	486
Xiva	479
Gurlan	385
Yangibozor	334
Tuproqqal'a	188

Yillar kesimida soni
(birlikda)

4 856

Avtomobil va mototsikllar savdosidan tashqari chakana savdo

Avtomobil va mototsikllar savdosidan tashqari ulgurji savdo

1 859

900

Avtomobil va mototsikllarning ulgurji va chakana savdosi va ularni ta'mirlash

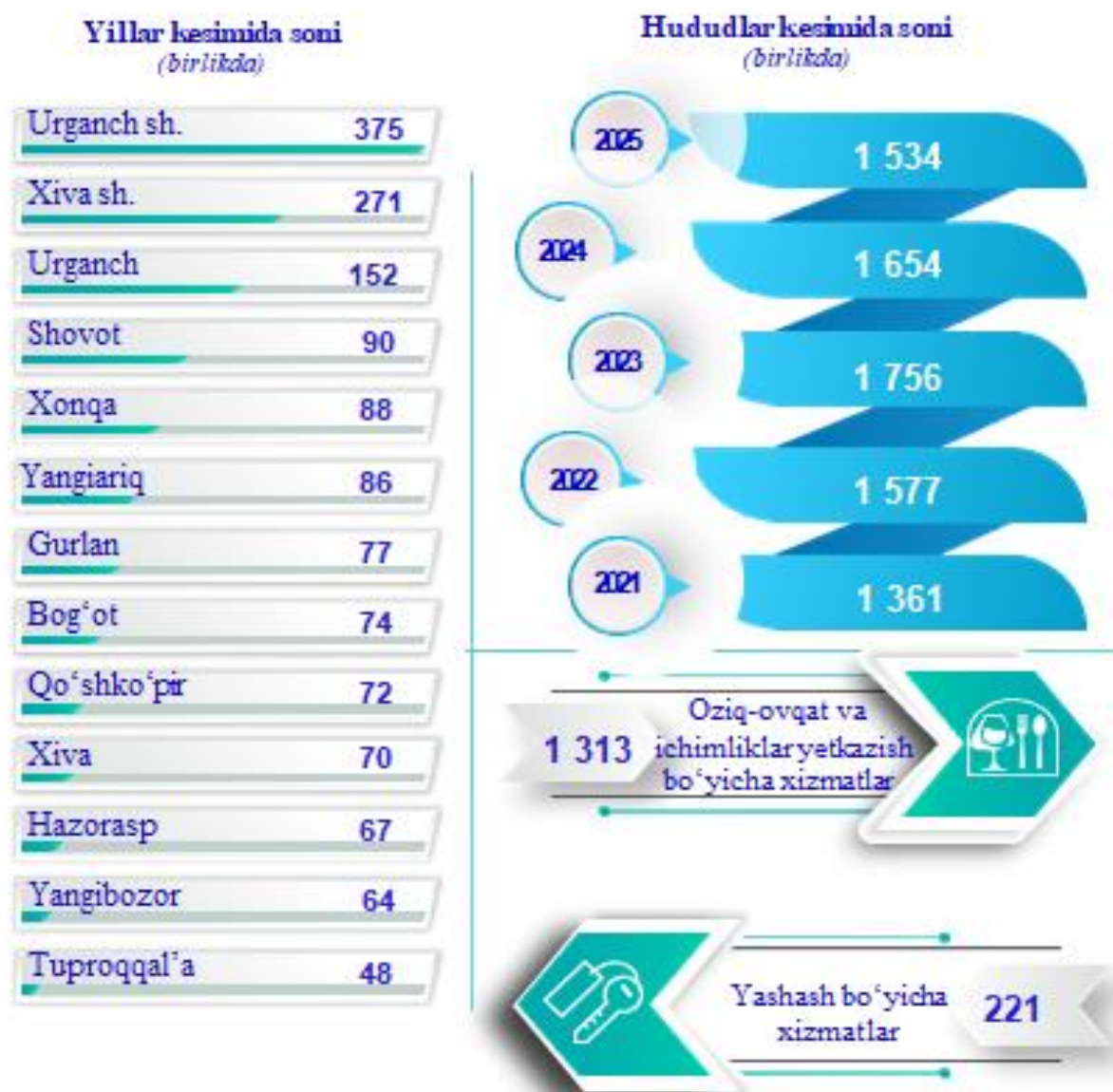
Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar
(2025- yil 1- yanvar holatiga)

Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar soni 2025- yil 1- yanvar holatiga 1 534 taga yetib, ularning 1 519 tasi kichik biznes subyektlariga to'g'ri keladi.

Ushbu xizmatlar sohasi tahlili shuni ko'rsatdiki:

- restoran va buyurtma bo'yicha oziq-ovqat mahsulotlarini yetkazish, oziq-ovqat va ichimliklar yetkazish bo'yicha xizmatlar yo'nalishining asosi hisoblanib, yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar sohasining 85,6 foiz ulushini tashkil etdi.

- mehmonxonalar, turistik oromgohlar, dam olish va ko'ngilochar parklar yashash bo'yicha xizmatlar yo'nalishining asosiy faoliyati hisoblanib, 2025- yil 1- yanvar holatiga ko'ra, yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning 14,4 foiz ulushini tashkil etdi.

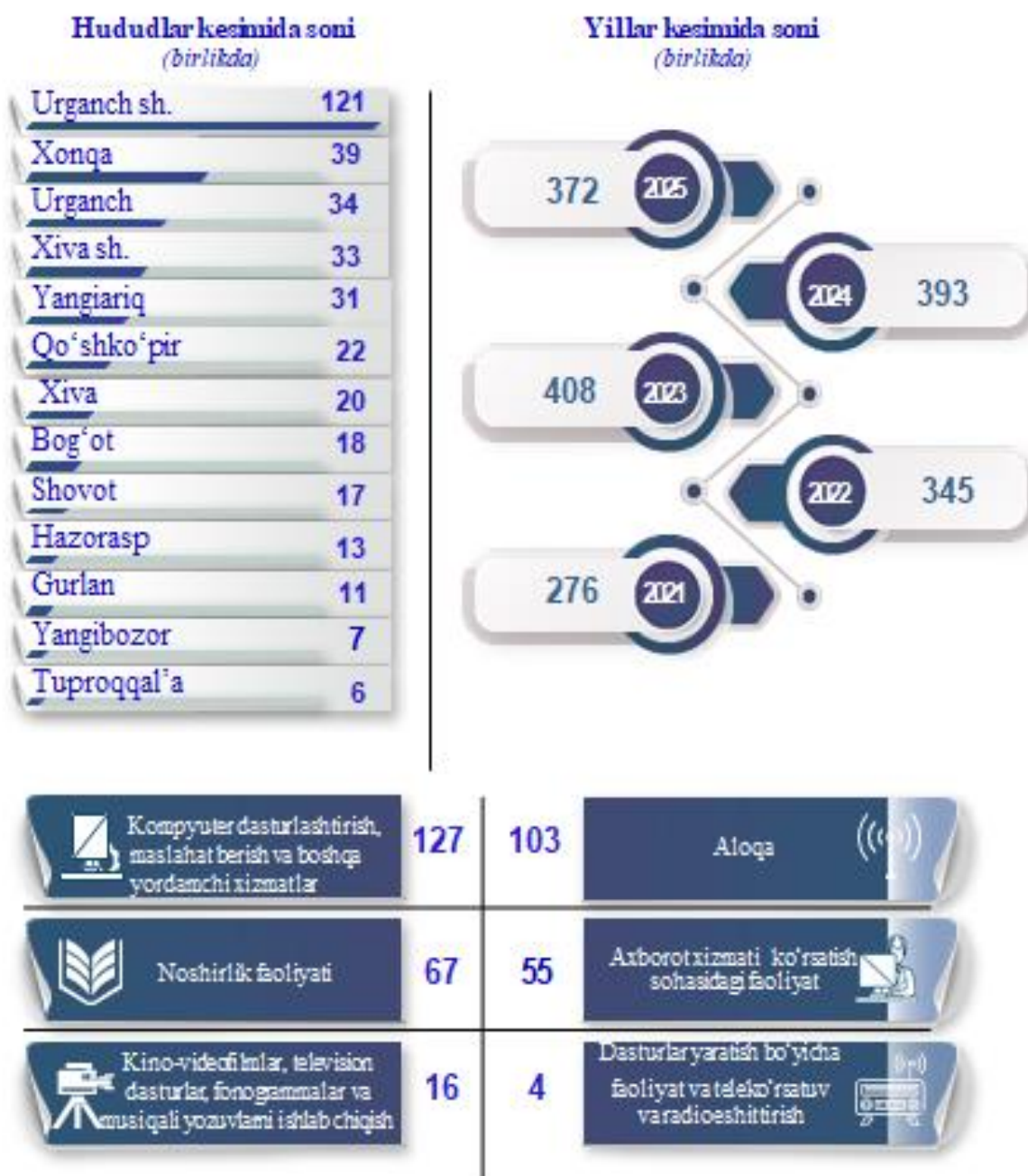

Axborot va aloqa sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar
(2025- yil 1- yanvar holatiga)

2025- yil 1- yanvar holatiga kompyuter dasturlash va aloqa bo'limida korxonalar va tashkilotlar soni axborot va kommunikatsiyalar sohasida faoliyat yuritayotgan korxonalar va tashkilotlar umumiy sonining 61,8 foizini;

Axborot xizmatlari va nashirlik faoliyatini rivojlantirish bo'limida faoliyat yurituvchi korxonalar soni 32,8 foizini;

Ko'rsatuvlar va teleradioeshittirishlar yaratish hamda kino, videofilmlar, teledasturlar, fonogrammalar va yozuvlar ishlab chiqarish yo'nalishlarida faoliyat yuritayotgan korxonalar soni esa 5,4 foizni tashkil etdi.

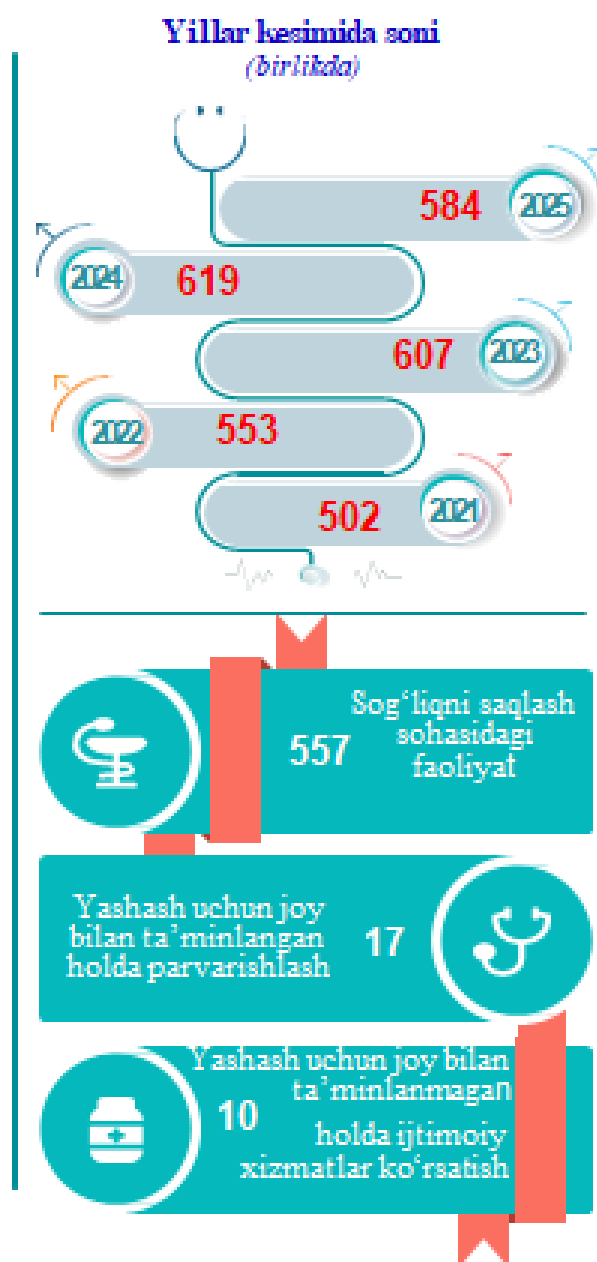
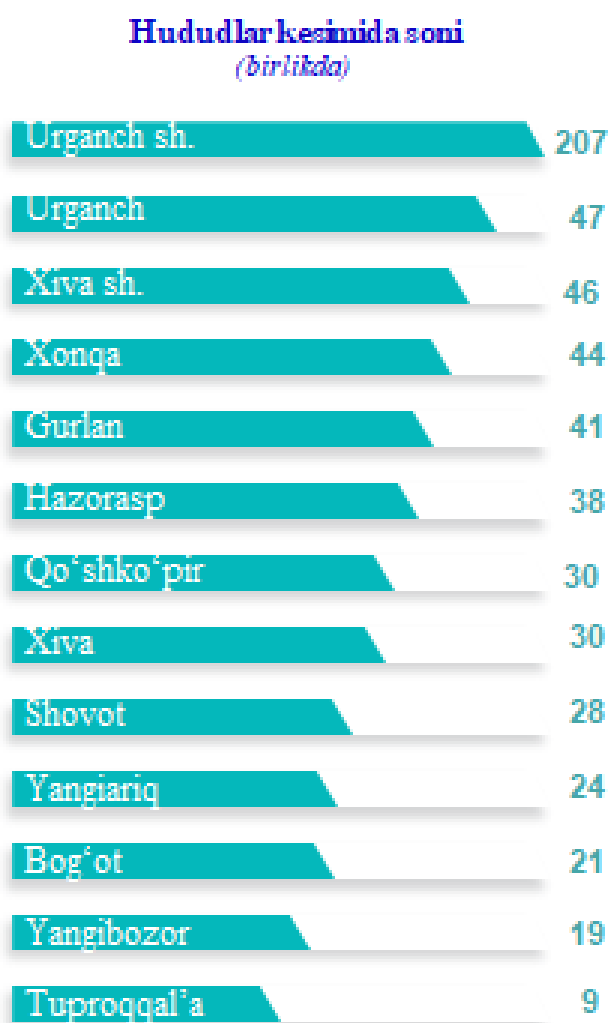

Sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar
(2025- yil 1- yanvar holatiga)

Sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan jami korxonalar va tashkilotlarning salmoqli qismi – 512 ta yoki 87,7 foiz ulushi tadbirkorlik subyektlari hissasiga to'g'ri kelgan.

Yo'nalishlar bo'yicha tahlil shuni ko'rsatdiki:

- ushbu sohadagi korxonalar sonining 95,4 foizi sog'liqni saqlash yo'nalishiga to'g'ri keladi;
- yashash uchun joy bilan ta'minlangan holda parvarishlash yo'nalishidagi korxonalar soni 2,9 foizni tashkil etdi;
- yashash uchun joy bilan ta'minlanmagan holda ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish yo'nalishidagi korxonalar soni ushbu sohaning 1,7 foizini tashkil etdi.

**Tashish va saqlash xizmatlari sohasida faoliyat ko'rsatayotgan
korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar
(2025- yil 1- yanvar holatiga)**

Hududlar kesimida soni (birlikda)	
Urganch sh.	195
Hazorasp	190
Xonqa	118
Urganch	102
Bog'ot	50
Shovot	49
Xiva sh.	42
Qo'shko'pir	41
Gurlan	40
Xiva	38
Yangiariq	29
Yangibozor	16
Tuproqqal'a	14

2025- yil 1- yanvar holatiga ko'ra, tashish va saqlash xizmatlari sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar jami viloyatdagi faoliyat ko'rsatayotgan korxonalarining 3,9 foiz ulushini tashkil etdi.

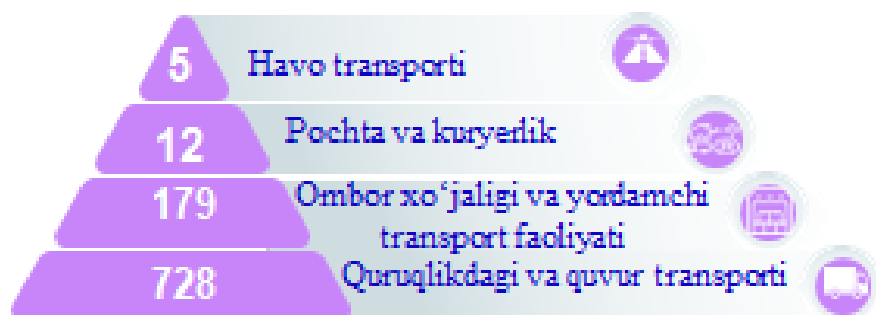
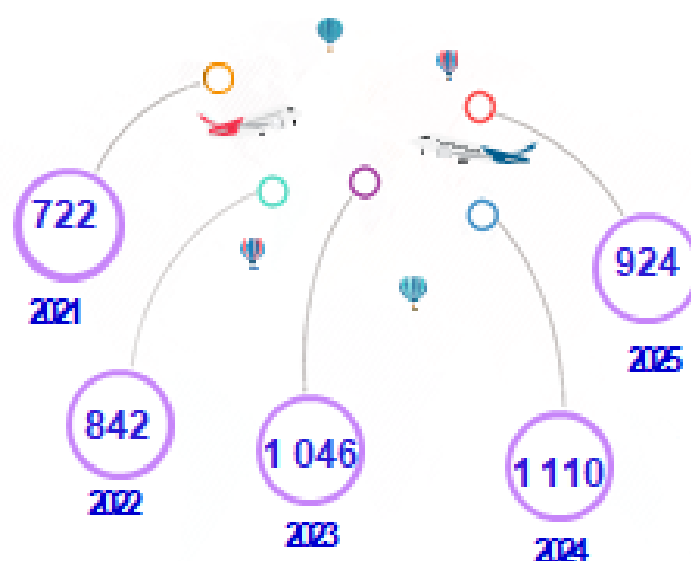
Tashish va saqlash xizmatlarining yo'naliashlari bo'yicha tahlili shuni ko'rsatadiki:

- quruqlikdagi va quvur transporti yo'nalishida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning soni 78,8 foizni tashkil etdi;

- ombor xo'jaligi va yordamchi transport yo'nalishining korxonalar soni 19,4 foizni;

- pochta va kuryerlik yo'nalishidagi korxonalar soni 1,3 foizni;

- havo va suv transporti yo'nalishidagi korxonalar soni 0,5 foizni tashkil etgan.

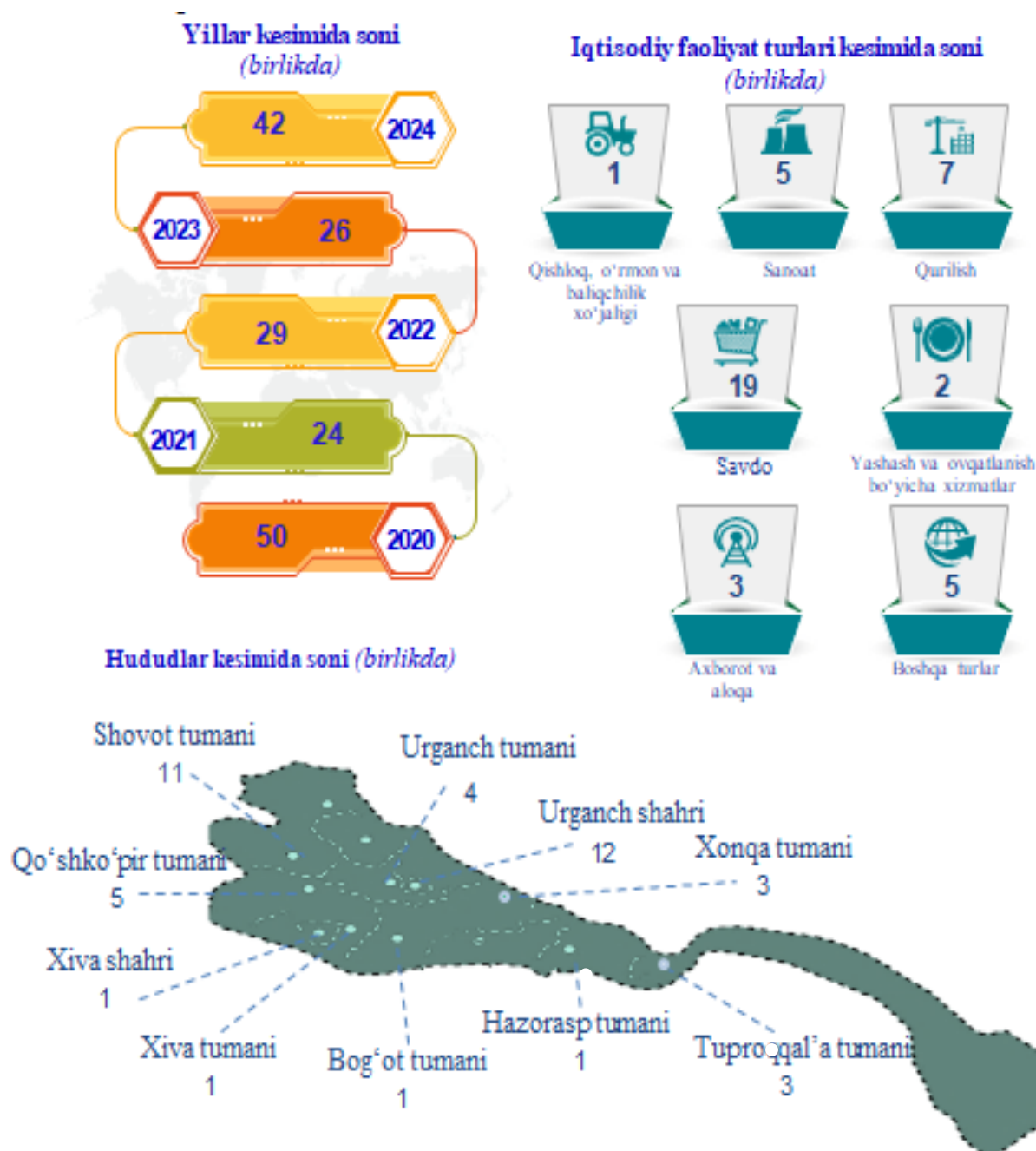

Yangi tashkil etilgan chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumot (2024- yil yanvar- dekabr oylarida)

Chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar – korxonaning ustav jamg'armasida norezidentlar, chet el yuridik shaxslari (chet el firmalarining filial va bo'linmalari), chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar mulki ishtirokidagi korxonalar hisoblanadi.

Mamlakatimizda xalqaro iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish bo'yicha olib borilayotgan jadal ishlar natijasida, xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalarning soni sezilarli darajada oshib borayotganligini ko'rishimiz mumkin.

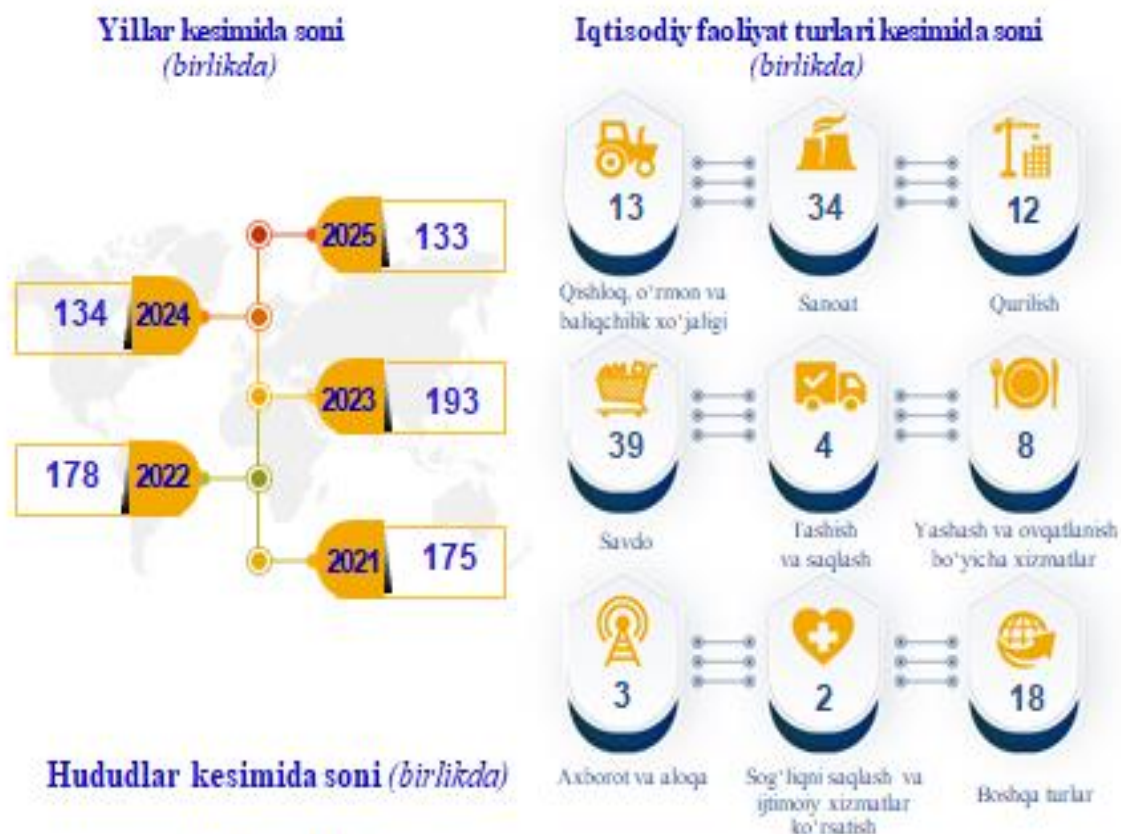
2024- yil yanvar-dekabr oylarida chet el investitsiyalari ishtirokidagi yangi tashkil etilgan korxonalar va tashkilotlar soni o'sish sur'ati 2023- yilning mos davri bilan solishtirilganda 161,5 foizni tashkil etdi.

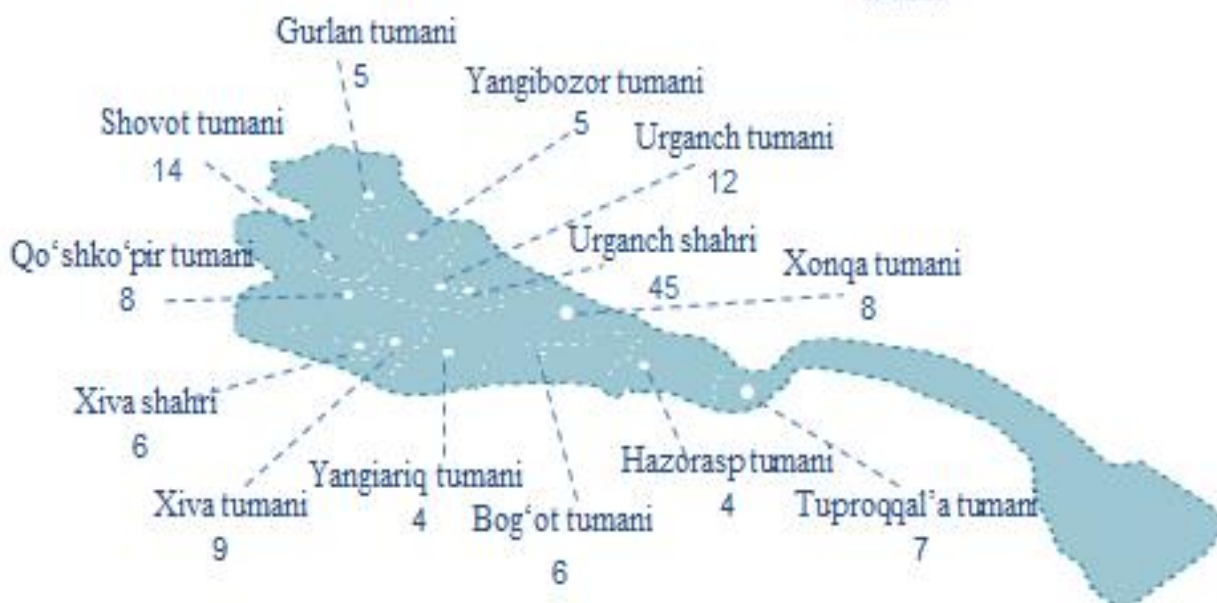
Faoliyat ko'rsatayotgan chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar (2025- yil 1- yanvar holatiga)

O'zbekistonning yangi tashqi siyosatini asosiy xususiyatlari bu ochiqlik, uzoq muddatli barqaror rivojlanishning ustuvor yo'nalishlariga e'tibor berish, qo'shni davlatlar bilan yaxshi qo'shnichilik munosabatlarini mustahkamlash, xalqaro hamkorlikni beg'araz asosda kengaytirishdir.

Shuningdek, chet el investitsiyalari ishtirokida faoliyat ko'rsatayotgan 133 ta korxonalaridan 54 tasi qo'shma korxonalar va 79 tasi xorijiy korxonalar hisobiga to'g'ri keldi

Hududlar kesimida soni (birlikda)

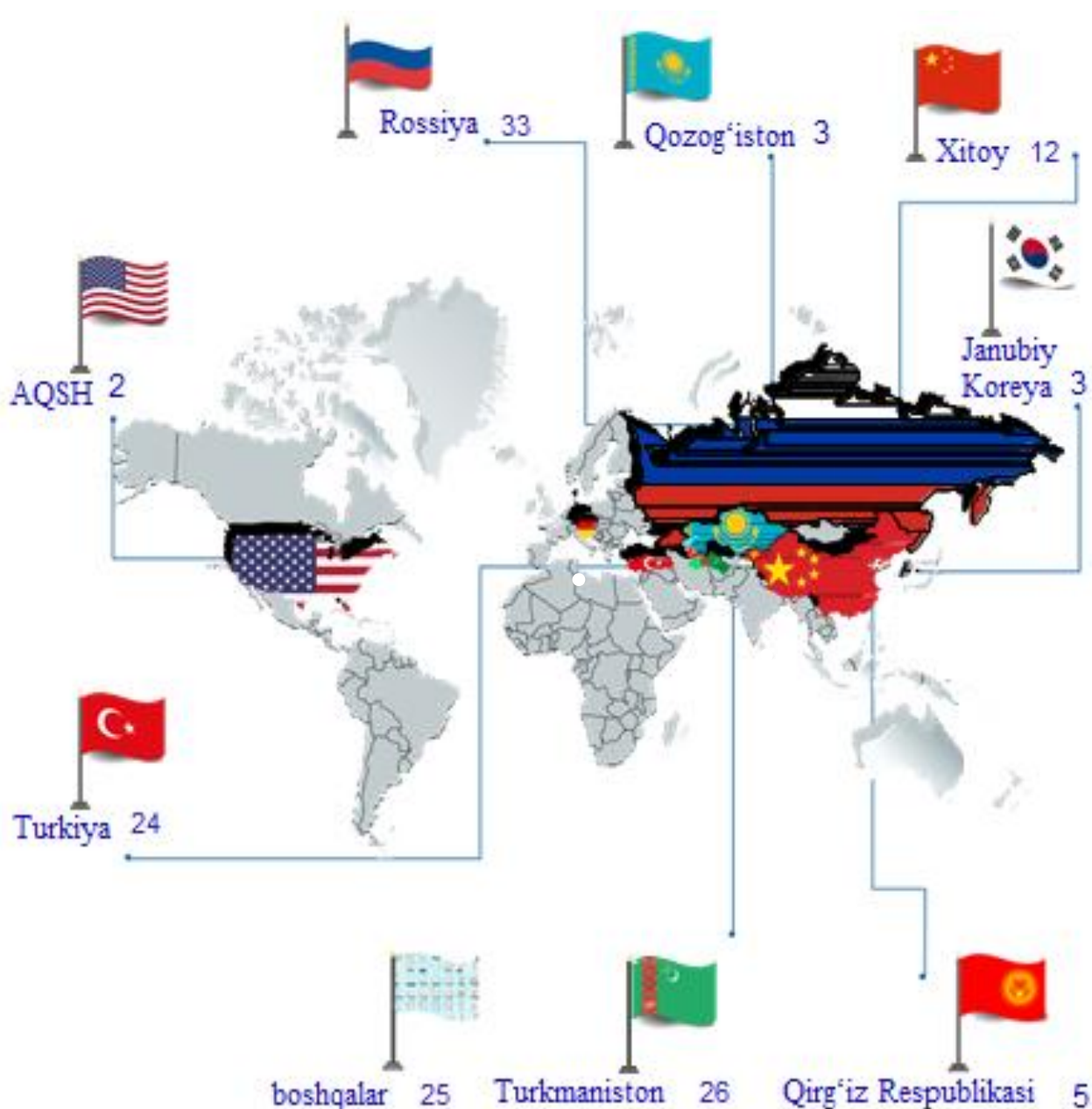
Davlatlar kesimida faoliyat ko'rsatayotgan chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar

Bugungi kunda O'zbekiston iqtisodiyotining turli tarmoqlarida tadbirkorlik faoliyatini yuritish va investitsiyalarni jalb qilish uchun islohotlar amalga oshirilayotgani kuzatilmoqda.

2024- yilning mos davri bilan solishtirilganda chet el investitsiyalari ishtirokida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar soni 5,9 barobarga oshdi.

Yetakchi o'rinni 133 ta korxonada to'liq yoki qisman ulushi mavjud bo'lgan Rossiya Federatsiyasi egallagan. Bu viloyatda chet el investitsiyalari ishtirokida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar umumiy sonining 24,8 foiz ulushini tashkil etadi. Shuningdek, Xorazm viloyati iqtisodiyotiga o'z kapitalini kiritayotgan Turkmaniston (ulushi 19,5 foiz), Turkiya (ulushi 18,0 foiz) va Xitoy (ulushi 9,0 foiz) davlatlari ham yetakchilar hisoblanishadi.

(2025- yil 1- yanvar holatiga, birlikda)

Statistik ko'rsatkichlarga izohlar

Korxonalar va tashkilotlarning yagona davlat registri – real vaqt rejimida yangilab boriladigan ma'lumotlardan iborat bo'lgan axborot-ma'lumotnoma tuzidagi avtomatlashtirilgan tizim hisoblanib, yagona klassifikatsiyalar tizimi asosida korxonalar va tashkilotlarning davlat hisobini va ularni identifikatsiyalashtirishni ta'minlaydi.

Ro'yxatga olingan – ro'yxatdan o'tkazish organlari tomonidan belgilangan tartibda davlat ro'yxatidan o'tkazilgan hamda yuridik shaxslarning davlat reyestrda mavjud bo'lgan yuridik shaxslar (faoliyati tugatilgan yuridik shaxslardan tashqari).

Faoliyat ko'rsatayotgan – ro'yxatdan o'tkazish organlari tomonidan belgilangan tartibda davlat ro'yxatidan o'tkazilgan hamda moliya-xo'jalik faoliyatini amalga oshirmayotganligi yoki tugatish jarayonida ekanligi to'g'risidagi ma'lumot kelib tushmagan yuridik shaxslar.

Yangi tashkil etilgan – ro'yxatdan o'tkazish organlari tomonidan belgilangan tartibda yuridik shaxslarning davlat reyestriga yangidan kiritilgan yuridik shaxslar.

Kichik korxonalar va mikrofirmalar – O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016- yil 24- avgustdagi "Iqtisodiy faoliyat turlarini tasniflashning xalqaro tizimiga o'tish chora-tadbirlari to'g'risida" 275- son qarorining 1- ilovasiga muvofiq, kichik tadbirkorlik subyektlariga tegishli bo'lgan korxonalar va tashkilotlar.

Chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar – norezidentlar ishtirokidagi korxonalar, xorijiy yuridik shaxslar (xorijiy firmalarning filiallari va bo'limlari), korxonaning ustav fondida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ishtirok etgan korxonalar.

Ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasi Adliya Vazirligining Davlat xizmatlari markazi ma'lumotlar bazasi asosida 2025- yil 1- yanvar holatiga ko'ra (fermer va dehqon xo'jaliklarisiz) shakllantirildi.